

Konu:

BEPS EYLEM PLANLARI 4 (FAİZ VE DİĞER MALİ ÖDEMELER YOLUYLA OLUŞAN MATRAH AŞINDIRILMASINI SINIRLAYICI TEDBİRLER), 8-10 (TRANSFER FİYATLANDIRMASI SONUÇLARININ YARATILAN DEĞER İLE UYUMLU OLMASI) ÇERÇEVESİNDE FİNANSAL İŞLEMLERDE TRANSFER FİYATLANDIRMASI REHBERİ

Hatırlanacağı üzere OECD, 3 Temmuz 2018 tarihinde Finansal işlemlerin transfer fiyatlandırması karşısındaki durumuna ilişkin bir tartışma taslağı yayımlamıştı. Bu taslağın amacı, OECD Transfer Fiyatlandırması Rehber’inde finansal işlemlere ilişkin yapılan dar kapsamlı açıklamaları vergi mükellefleri ve vergi idareleri için daha kapsamlı hale getirmektir. Yayımlanan bu taslağa ilişkin görüşler OECD’ye ulaştırılmış ve yapılan güncellemeler neticesinde OECD, Finansal İşlemlere ilişkin olarak Transfer Fiyatlandırması Rehberinin belirli kısımlarını 11 Şubat 2020 tarihinde güncellemiştir. Bu güncelleme, finansal işlemlere ilişkin olarak ilk kılavuz niteliği taşıması açısından ayrıca önemlidir. En son 2017 yılında güncellenen ve 9 bölümden oluşan Rehber, son güncelleme ile 10 bölümden oluşmakta olup, Rehber’in sadece 10. Bölümü değil Emsallerine Uygunluk İlkesi’nin açıklandığı 1. Bölümde de bir kısım ilaveler yapılmıştır.

OECD Transfer Fiyatlandırması Rehberinde finansal işlemlere ilişkin önemli bulduğumuz konular, Rehber’deki güncelleme başlıkları ile uyumlu olarak aşağıda özetlenmiştir.

A. OECD Rehberi, Bölüm 1 - Emsallerine Uygunluk İlkesi’ne yapılan ilaveler

A.1. Bir kredinin kredi olarak kabul edilip edilmeyeceğinin belirlenmesi

Emsallerine uygunluk ilkesi, yalnız borca ilişkin faizin tespiti değil aynı zamanda borcun niteliğinin tam olarak belirlenmesine (kredi ya da sermaye) ilişkin de olmalıdır. Başka bir anlatımla, işlemin gerçek mahiyeti esas olup işlemin tüm yönleri ile bağımsız taraflar arasında gerçekleşen işlemler ile karşılaştırılması gerekmektedir.

Bir borç işleminin doğru bir şekilde tanımlanmasında sabit bir geri ödeme tarihinin olmaması, faiz ödeme yükümlülüğü, anapara ödemesini zorunlu kılma hakkı, düzenli kurumsal alacaklılara kıyasla fon verenlerin durumu, faiz ödemelerinin kaynağı, bağımsız kredi kuruluşlarından alınan/alınabilecek krediler, borçlunun vadesinde geri ödeme yapamaması gibi şart ve koşullar değerlendirilmelidir.

A.1. Gerçek finansal işlemler ile ilgili özellikler

Bir finansal işleme ilişkin olarak şart ve koşulların tam olarak analizinin yapılması, o işleme ilişkin emsalin tespitinde en önemli aşamalardan biridir. Bu sebeple Rehber, analize konu finansal işlemin özelliklerin tespitini ve karşılaştırılabilirlik analizinin önemini bir kez daha vurgulamıştır. Karşılaştırılabilirlik analizinde, işleme ilişkin sözleşme koşulları, finansal işleme taraf olanların yüklendiği işlevler, sahip oldukları varlıklar ve üstlendikleri riskler, finansal enstrümanın tam olarak tanımlanması, finansal işlemin gerçekleştiği zamandaki makro ve mikro ekonomik koşullar dikkatle incelenmelidir.

Rehber'deki önemli noktalardan biri de gerçek finansal işlemin ortaya konmasında, çok uluslu şirket grubunun grup finansman politikası, finansal işleme taraf olanların grup içerisindeki stratejik önemi, grubun belirli bir kredi derecesini hedefleyip hedeflemediği gibi gruba ilişkin iş stratejilerinin de önemli olduğunun belirtilmesidir.

B. Hazine işlevi

Çok uluslu şirket bünyesinde hazine işlevi gerçekleştiren işletmelerin grup tarafından belirlenen politikalar doğrultusunda hizmet veren destek birimleri olduğu ve çok farklı şekillerde yapılabildikleri, dolayısıyla bu şirketlerin emsallerine uygunluk ilkesi kapsamında “değer artırıcı” işlevlerinin olup olmadığının detaylı bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

a. Grup içi krediler

Rehber'in grup içi krediler ile ilgili karşılaştırılabilirlik analizi açıklamaları dışında önem verdiği bir konu da kredi derecelendirmesi hususudur. Bağımsız bir borç veren, potansiyel borçlu ile ilgili risklerin tanımlamasını, değerlendirmesini ve bu risklerin izlenmesi ve yönetilmesi için her zaman çalışmalar yürütür. Bu kredi değerlendirme çalışması, borçlu işletmenin yanı sıra, kredinin amacı, nasıl yapılandırılacağı, geri ödemesinin kaynağı, borçlunun nakit akışı tahminleri ve borçlunun bilançosunun gücü gibi birçok unsuru da içermektedir. Grup şirketler içerisindeki şirketlerin birbirleri ile ilgili durum tespit çalışmaları, bağımsız kredi kuruluşları ile karşılaştırıldığında birebir aynı olması beklenmese de en azından borçlanan tarafın kredi derecesi ve diğer ticari koşulların dikkate alınması gerekmektedir.

a.1.Kredi Risk Derecelendirme

Borçlanan tarafın kredi risk derecesi, bağımsız kredi kuruluşlarının dikkate aldığı önemli bir veri olmasının yanı sıra, emsal faiz oranı bulma süreçlerinde de oldukça fayda sağlamaktadır. Rehber'deki önemli konulardan biri de kredi riski derecesinin değerlendirilmesinde borç alanın kredi derecesi değerlendirmesi yapılırken, grup üyesi olmasından kaynaklı gizli ya da açık faydaların dikkate alınması konusudur. Rehber'e göre, bir şirketin bağlı olduğu grubun ortaya çıkardığı konsolide sonuçlardan doğan pozitif derece için grubun ana şirketine bir ödeme yapması gerekmemektedir. Bununla birlikte, bu pozitif derecenin şirketin bağımsız olarak kredi derecesi hesaplanırken de dikkate alınması gerekmektedir. Benzer şekilde, grup tedarik ve değer zinciri içerisinde diğer şirketlere göre stratejik olarak daha önemli olan bir şirketin kredi değerlendirmesi yapılırken bu önemin de dikkate alınması gerekmektedir. Rehber, bu tür değerlendirmelerin sübjektif olduğunu ve direkt olarak ölçümlemenin zor olduğunu da ayrıca ifade etmiştir. Sonuç olarak, bir kredinin analizi yapılırken, borç alan şirketin bağlı bulunduğu gruptaki rolüne göre, grubun kredi derecesi şirketin kredi derecesi olarak kullanılabilir.

a.2. Kredi Güvence Koşulları

Bağımsız kredi kuruluşları, kredi ana paranın geri ödenmesini garanti altına almak ve şirketlerin bilançolarını kontrol edebilmek adına kredi sözleşmelerine bir takım güvence kısıtlamaları getirebilmektedir. Grup şirketlerin kendi arasındaki kredi işlemlerinde bağımsız kredi kuruluşları ile borç alan arasında olabilecek asimetrik bilgilendirme olmayacağı dikkate alınarak, grup sözleşmelerinde kredi güvence koşullarının olmayabileceği belirtilmiştir.

a.3. Emsal Faiz Oranının Hesaplanması

Bağımsız kredi kuruluşları ve şirketler arasında oldukça yoğun bir şekilde yaşanan kredi işlemleri dolayısı ile kredi işlemlerinde emsal faiz oranı, Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi ile diğer işlemlere kıyasla daha kolay bir şekilde belirlenebilmektedir. Dolayısı ile, emsali aranan krediye ilişkin karşılaştırılabilirlik kriterlerini sağlaması durumunda, taraflardan birinin grup şirket olan kredi işlemleri dahi emsal olarak alınabilir. Bu yönü ile diğer işlemlerdeki emsal türlerinden de ayrılmaktadır.

a.4. Fonlama Maliyeti Yaklaşımı

Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi kapsamında bir emsal bulunamadığı durumlarda, fonlama maliyeti yaklaşımı alternatif bir yöntem olarak uygulanabilir. Bu durumda, krediye ilişkin üstlenilen fonlama maliyetine, krediye ilişkin üstlenilen idari maliyetler, kredinin ekonomik olarak durumunu yansıtan risk tazmini karı eklendikten sonra bulunacak kredi faizinin de emsallerine uygunluğu tespit edilebilir. Bununla birlikte, kredi verenin fonlama maliyetinin, kredi alan tarafından tercih edilebilir olması, başka bir ifade ile fonlama maliyetinin rekabetçi piyasada olabildiğince düşük olması gerekmektedir. Bahsedilen risk tazmini hesaplamasında CDS (kredi temerrüt takası) gibi oranlar kullanılabilir.

a.5. Ekonomik Modelleme

Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi kapsamında bir emsal bulunamadığı durumlarda, ekonomik modelleme de emsallerine uygun faizi belirlemede kullanılabilir. Ekonomik modellemeler, kredi ödeyememe riski, likidite riski, enflasyon oranı gibi birçok parametreye bağlıdır. Bu sebeple, bu parametrelerin belirlenmesi ve ölçülmesi açısından dikkatle uygulanması gerekmektedir.

a.6. Banka Teklifleri

Bazı durumlarda vergi mükellefleri, belirledikleri faiz oranını bankalardan aldıkları teklifler ile desteklemek istemektedirler. Böyle bir yaklaşım, gerçek işlemlerin karşılaştırılmasına dayanmadığından emsallerine uygunluk ilkesine aslında uygun değildir. Bankalardan alınan bu tür yazılar aynı zamanda banka tarafından yapılan gerçek bir durum tespit ve risk analizi ile onay sürecine tabi değildir. Bu sebeple resmi bir teklif olarak kabul edilemezler.

C. Nakit havuzu

Nakit havuzu sistemi, bağımsız taraflar arasında gerçekleşmemesi, bünyesinde ilişkili ve ilişkisiz tarafları barındırabilmesi ve grup şirketler arasında uygulanması açısından farklılık göstermesi bakımından dikkatle incelenmesi gereken karmaşık finansal bir işlemdir. Bu bakımdan OECD Rehberi'ne göre basit anlamda bankaya mevduat koyma ve günlük mevduat faizi elde etme işlemi olarak değerlendirilmemelidir. Başka bir deyişle, her ne kadar nakit havuzu günlük nakit hareketlerini yönetse de taraflar açısından bakıldığında uzun dönemli bir borçlanma ya da mevduat işlemi olarak bakılması daha doğrudur. Revize Rehber, nakit havuzu sisteminin tanımını, kullanım alanlarını ve türlerini vermesi açısından açıklayıcıdır.

Nakit havuzu faaliyetlerini yöneten tarafın, sadece koordinasyon işlevi olması durumunda sadece hizmet sağlayıcı olarak sınırlı bir getiri elde etmesi işlemlerin fiyatlandırılması gibi koordinasyondan daha geniş fonksiyonları olması durumunda fonksiyonlarına göre elde edeceği gelirin emsallerine uygunluk ilkesi kapsamında değerlendirilerek belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Rehber'de nakit havuzu işlemlerine yönelik örnekler de mevcuttur.

D. Hedging

Rehber, hedging işlemleri ile ilgili olarak, çok uluslu şirketler bünyesinde faiz ve kur risklerini azaltma stratejilerini uygulayacak şirketlerin bulunabileceğini, bununla beraber hedging türlerine göre farklı fiyatlandırma yaklaşımları benimsenmesi gerektiğini açıklamıştır. Şöyle ki; hazine şirketinin operasyonel şirket adına bir hedge kontratını düzenlemesi durumunda sadece hizmet sağlayıcı olarak emsallere uygun gelir elde etmesi gerektiğini, ancak kendi adına bu tür bir kontrata girmesi ve hedge hesaplarının aynı şirkette denkleştirilememesi durumunda farklı yaklaşımlar geliştirmesi gerektiği açıklanmıştır. Ancak bahsedilen farklı yaklaşımlar diğer finansal işlemler kadar detaylı açıklanmamıştır.

E. Finansal Garantiler

Grup şirketlerinden birinin diğerine karşı açık garantör olduğu durumda, bu garantörlüğün sağladığı fayda (bu fayda sadece avantajlı bir faiz değil kredi tutarında da ciddi bir artış şeklinde olabilir) oranında bir tazmine konu olabileceği belirtilmiştir. Özellikle kredi sözleşmesinde açık olarak diğer şirketin belirtildiği durumda sorumluluğun sadece transfer fiyatlandırması mevzuatı gereğince değil hukuki bir dayanağa da bağlanması bu tazminatı gerekli kılmaktadır.

Garantörlük bedelinin hesaplanmasındaki önemli nokta, kredi alanın sadece kendi finansalları üzerinden bir kredi risk derecelendirme hesaplamasına konu olmaması gerektiği, bu şirketin varlığının gruba kattığı dolaylı (gizli) etkinin de dikkate alınması gerektiğidir. Zira kredi kuruluşları ana şirketin açık garantisi olmasa da şirketlere kredi verirken ait oldukları grubun olumlu etkini zaten dikkate almaktadır. Rehber, garanti bedellerinin emsallerine uygunluk ilkesi doğrultusunda nasıl belirlenebileceğine dair Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi dışında pratikte uygulanabilecek diğer yaklaşımlara da yer vermiştir.

F. Captive Sigorta

Çok uluslu şirketler rezervlerde fon ayırmak, gelecekteki olası zararları önceden fonlamak, kendi kendini sigortalamak, üçüncü şahıslardan sigorta almak veya sadece belirli riskleri korumayı seçmek suretiyle zorunlu sigorta yaparak gruba ait varlıkların korunmasını sağlayabilmektedirler. Zorunlu sigorta işlemlerinin transfer fiyatlandırmasında OECD Rehberinde belirtilen kuralların yanı sıra primlerin fiyatlandırılması, sermaye getirileri, grup sinerjileri ve acente satışları de dikkate alınarak fiyatların emsal aralığında tespit edilmesi gerekmektedir.

G. Risksiz ya da Riske Göre Uyarlanmış Getiriler

Kredi verenin, mevcut kredi işlemine ilişkin karar alma, risk yönetimi gibi işlevlerinin olmadığı durumda sadece risksiz olarak tabir edilen en düşük faiz oranından tazmin edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte risksiz oranının ne olması gerektiği OECD tarafından belirtilmemiştir. Ancak riski düşük “bazı” devlet tahvil faizlerinin risksiz olarak dikkate alınabileceği belirtilmiştir. Burada kur riskini bertaraf etmek için önemli nokta, aynı döviz cinsinde tahvil ihraç eden birden fazla ülke olması durumunda en düşük oranlı olanın tercih edilmesidir.

Öte yandan riske göre uyarlanmış gelirin tespit edilmesinde kredi veren şirketlerin gerçekleştirdiği finansal aktivite ve operasyonel risklerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Sirkülerimizde belirtilen OECD kaynaklarına aşağıdaki adresten ulaşabilirsiniz

<http://www.oecd.org/tax/beps/transfer-pricing-guidance-on-financial-transactions-inclusive-framework-on-beps-actions-4-8-10.htm>

Saygılarımızla,

**DENGE İSTANBUL YEMİNLİ
MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.**

(*) Sirkülerlerimizde yer verilen açıklamalar sadece bilgilendirme amaçlıdır. Tereddüt edilen hususlarda kesin işlem tesis etmeden önce konusunda uzman bir danışmandan görüş ve destek alınması tavsiyemiz olup; sadece sirkülerlerimizdeki açıklamalar dayanak gösterilerek yapılacak işlemler sonucunda doğacak zararlardan müşavirliğimiz sorumlu olmayacaktır.

(**) Sirkülerlerimiz hakkında görüş, eleştiri ve sorularınız için aşağıda bilgileri yer alan uzmanlarımıza yazabilirsiniz.

Gökçe GÜCÜYENER
Head of Transfer Pricing
Mazars/Denge Transfer Fiyatlandırması Departmanı
ggucuyener@mazarsdenge.com.tr